

MELD ST 15 (2022-2023)

FOLKEHELSEMEDLINGA

NASJONAL STRATEGI FOR UTJAMNING AV SOSIALE HELSEFORSKJELLAR

EIT AV FLEIRE VIKTIGE ARBEID PÅ HELSEFELTET

- Folkehelsemeldinga
- Nasjonal helse- og samhandlingsplan
- Helseberedskapsmeldingen
- Bu trygt heime-reforma
- Opptrappingsplanen for psykisk helse
- Forebyggings- og behandlingsreformen på rusfeltet

Folkehelsemeldingen

6 innsatsområder

De samfunnsskapte vilkårene for god helse

- Oppvekst og utdanning
- Arbeid og inntekt
- Bolig og lokalsamfunn, herunder Aldersvennlig Norge, gode og trygge nærmiljø, friluftsliv, anlegg for fysisk aktivitet og sosiale møteplasser

Levevaner og forebygging av smittsomme sykdommer

- Tobakk
- Kosthold
- Fysisk aktivitet
- Overvekt og fedme
- Muskel- og skjeletthelse

Psykisk helse og livskvalitet

- Gjøre noe aktivt og meningsfullt sammen (ABC for god psykisk helse)
- Ensomhet som folkehelseutfordring (veiviser for folkehelse tiltak mot ensomhet)
- Eldre i det psykiske folkehelsearbeidet
- Utjevning av forskjeller i livskvalitet

Vern mot helsetrusler og rett til et sunt miljø

Digitalisering og kommunikasjon

- Digital helsekompetanse
- Digitalt utenforskap (digital kompetanse hos eldre for å motvirke ensomhet)

Forebygging i helse- og omsorgstjenesten

- Dreie oppmerksomheten mot forebygging og tidlig innsats
- Skape et helsefremmende samfunn, forebygge

Opptreppingsplan for psykisk helse

3 innsatsområder, 8 resultatmål

Helsefremmende og forebyggende psykisk helsearbeid

- Styrke befolkningens psykiske helse gjennom hele livsløpet
- Flere i arbeid, aktivitet og utdanning
- Bidra til gode boforhold
- Øke kunnskapen om psykisk helse i befolkningen (ABC-kampanje)
- Forebygge og redusere ensomhet i befolkningen

Gode og tilgjengelige tjenester der folk bor

- Bedre tilgjengeligheten og kapasiteten i tjenestetilbudet til mennesker med psykiske helseutfordringer (lavterskeltilbud, tilbud i den kommunale helse- og omsorgstjenesten, RPH, frisklivs-, lærings- og mestringstilbud)
- RHF øke kapasiteten
- Bidra til digitale tilbud og tjenester innenfor psykisk helsefeltet (digitale selvhjelpsverktøy)
- Bidra til at arbeid og aktivitet i større grad blir en del av behandling og oppfølging for personer med psykiske helseutfordringer
- Bedre kvaliteten i tjenestetilbudet til personer med psykiske helseutfordringer
- Bruker- og pårørendemedvirkning

Tilbudet til personer med langvarige og sammensatte behov

- Bidra til bedre tjenester for barn og unge, voksne
- Sammenhengende tjenester og forløp

Bo trygt hjemme

4 innsatsområder

Levende lokalsamfunn

- Inkluderende nærmiljø og aktive eldre
- Aktive eldre
- Planlegging for en bedre alderdom og som verktøy for aldersvennlige lokalsamfunn
- Aldersvennlig frivillighet
- Lenger arbeidsliv
- Program for et aldersvennlig Norge 2030

Boligtilpassing og -planlegging

- Eldreboligprogram
- Boligrådgivning
- Styrke planleggingskompetansen i kommunen
- Planlegging av egen bosituasjon
- Ulike boformer

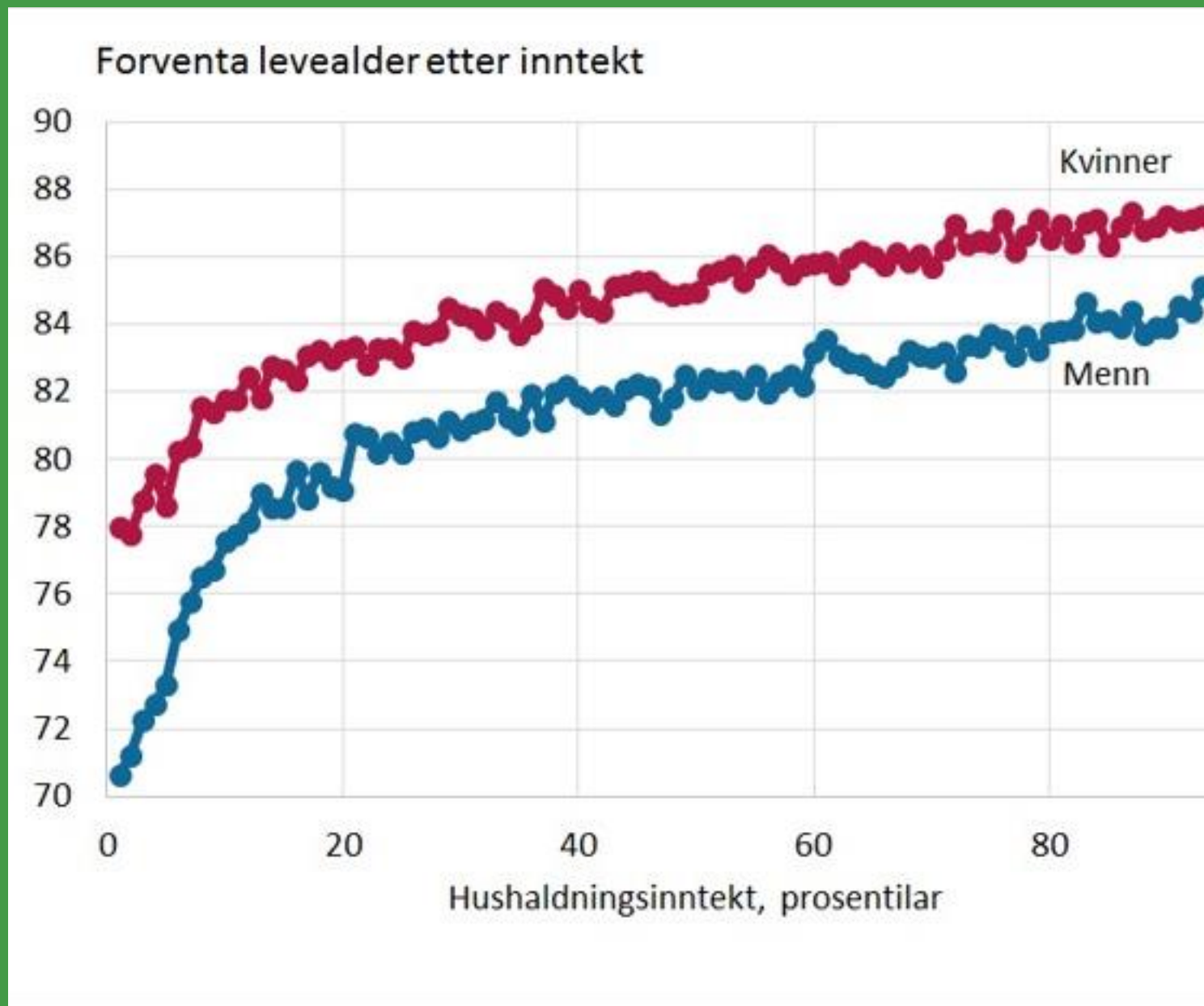
Kompetente medarbeidere

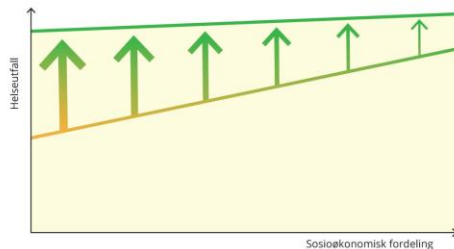
- Heltid og deltid
- Kompetanse
- Tidlig innsats og tiltak mot funksjonsfall
- Mer forskning, i og med kommunene

Trygghet for brukere og støtte til pårørende

- Den nye hjemmetjenesten
- Forebyggende og aktivitetsfremmende tjenester (bedre psykisk helse og forebygge psykiske plager og ensomhet, veiviser for folkehelse tiltak mot ensomhet)
- Aktivitet (meningsfulle aktiviteter og sosialt felleskap)
- Mestring og mobilisering (helsekompetanse/digital helsekompetanse)
- Mat og ernæring

VEDVARANDE
SOSIALE
HELSEFORSKJELLAR

Utjamne forskjellar i:

- Fridom og tryggleik
- Oppvekst og utdanning
- Arbeid og inntekt
- Bustad og lokalsamfunn

Utjamne forskjellar i:

- Levevanar
- Sosialt og fysisk miljø

Utjamne forskjellar i helse og konsekvensar av uheelse:

- Helse- og omsorgstenester

HELSE,
JAMT
FORDELT

NASJONAL STRATEGI FOR UTJAMNING AV SOSIALE HELSEFORSKJELLAR

- Tiltak i meldinga blir retta inn slik at dei verkar best for dei som treng det mest.
- Forsterke innretninga på det systematiske folkehelsearbeidet slik at det i enda større grad bidrar til å utjamne helseforskjellane.
- Tiltak i kommande meldingar, strategiar og planar frå Helse- og omsorgsdepartementet også legge vekt på sosiale helseforskjellar.
- Be Helsedirektoratet om å gjennomgå alle anbefalingane i rapporten frå Marmot som blei lansert 10. mars 2023, og gi eit råd til departementet om oppfølging.

FOLKEHELSEMEDLINGA

NASJONAL STRATEGI FOR UTJAMNING AV SOSIALE HELSEFORSKJELLAR

Del 1: Seks innsatsområde:

- Samfunnsskapte vilkår for god helse
- Levevanar og førebygging av ikkje-smittsame sjukdomar
- Psykisk helse og livskvalitet
- Vern mot helsetrusler og retten til et sunt miljø
- Digitalisering og kommunikasjon
- Førebyggjande arbeid i helse- og omsorgstenesta

Del 2: Kunnskap og systematikk i folkehelsearbeidet

SAMFUNNSSKAPTE VILKÅR FOR GOD HELSE

Fridom og tryggleik

- Retten til helse
- Fremje og verne ytringsfridommen
- Verne samar og nasjonale minoritetar
- Motverke rasisme og diskriminering
- Likestilling for skeive
- Førebygge vald og overgrep

Oppvekst og utdanning

- Sosial utjamning og mobilitet for barn og unge
- Foreldre og familjestøtte
- Ein kunnskapssektor som reduserer sosiale forskjellar

Arbeid og inntekt

- Deltaking i arbeidslivet
- Inkludering av utsette grupper i arbeid
- Arbeidsmiljø og helse

Bustad og lokalsamfunn

- Aktiv bustadspolitikk
- Aldersvennleg Noreg
- Gode og trygge nærmiljø
- Friluftsliv for alle
- Anlegg for idrett og fysisk aktivitet og sosiale møteplassar

REGJERINGEN VIL (BLANT ANNA)

- legge fram ei stortingsmelding om folkehelse og levekår i samiske område i 2024
- legge fram ei stortingsmelding om sosial utjamning og sosial mobilitet særleg retta mot barn, unge og familiane deira
- legge fram ei stortingsmelding om utfordringar i skulekvardagen på 5.–10.trinn og korleis skulen kan vareta og fremje motivasjonen, meistringa, læringa og utviklinga til elevane på desse trinna
- sette i verk ei revidert forskrift om miljø og helse i barnehagar, skular og skulefritidsordningar
- styrke det strategiske samarbeidet mellom helsestyresmaktene og arbeidsmiljøstyresmaktene (...)
- vurdere å gjere krava til det psykososiale arbeidsmiljøet i arbeidsmiljøregelverket tydelegare for å styrke det førebyggjande arbeidsmiljøarbeidet.
- utarbeide ein nasjonal plan for idrettsanlegg gjennomføre ein heilskapleg gjennomgang av spelemiddelordninga til anlegg for idrett og fysisk aktivitet, med mål om å få realisert fleire og betre anlegg og oppnå auka deltaking og tilgjengelegheit

LEVEVANAR OG FØREBYGGING AV IKKJE-SMITTSAME SJUKDOMMAR

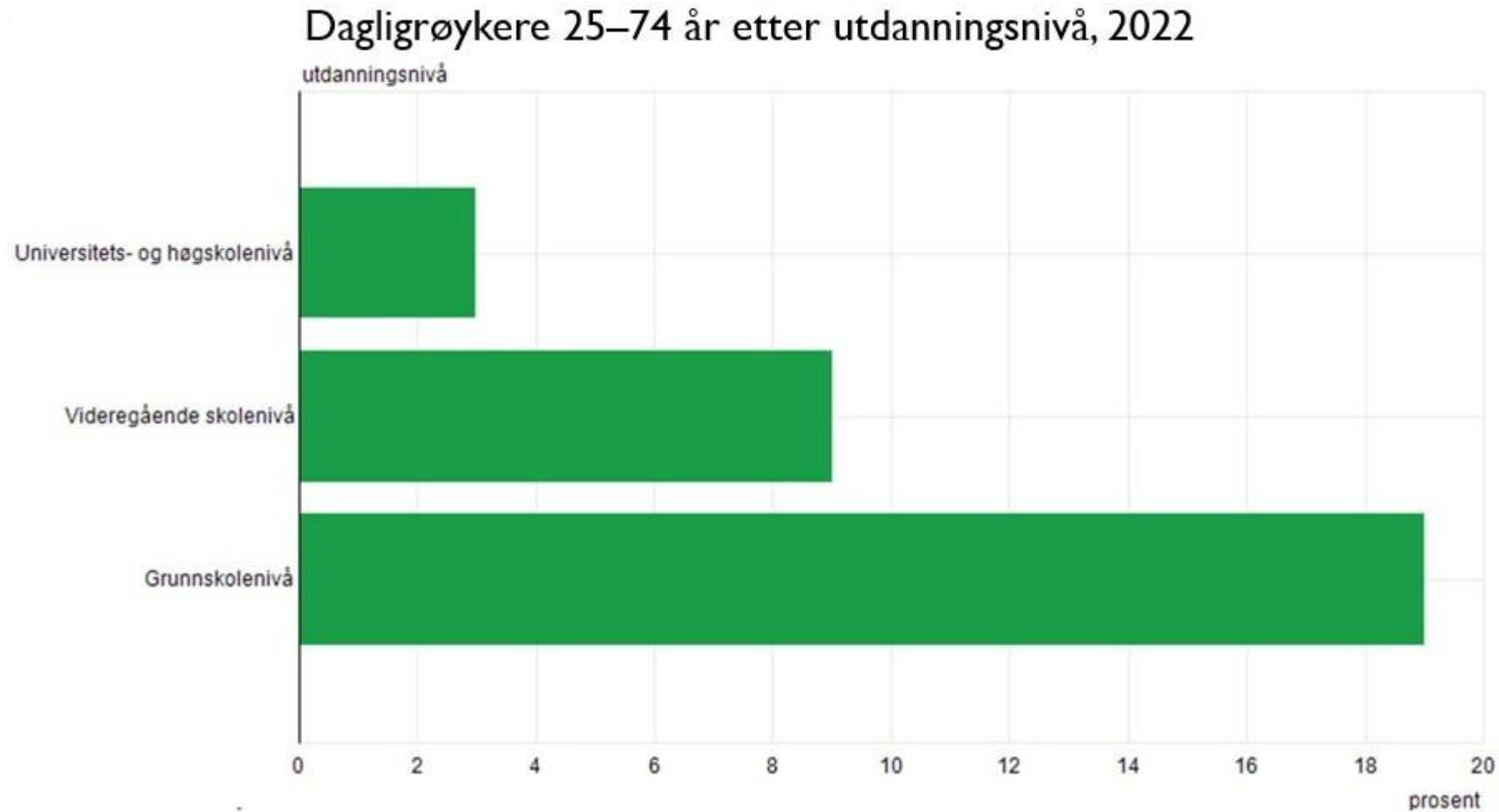
Tabell 4.1 Oversikt over mål for ikkje-smittsame sjukdommar (NCD)¹

Mål for ikkje-smittsame sjukdommar fram mot 2025 og 2030	Status ²
Mål 1: Dødsfall før 70 års alder: 33 % nedgang ³	17 % nedgang
Mål 2: Alkohol: Minst 20 % nedgang i skadeleg bruk ³	8 % nedgang i alkoholforbruk før 2020, sidan ingen sikre teikn til endring
Mål 3: Fysisk inaktivitet: 15 % nedgang ³	Nærmar oss ikkje målet for barn og unge. Liten nedgang for vaksne
Mål 4: Salt i kosthaldet: 30 % nedgang	Manglar data for utvikling over tid
Mål 5: Tobakksbruk: 30 % nedgang i bruk (dagleg eller av-og-til)	Røyking: Nærmar oss målet. Snusbruk: Auke for vaksne, stabilt høgt for unge
Mål 6: Høgt blodtrykk: 25 % nedgang	14 -15 % nedgang
Mål 7: Stoppe auken i andelen med fedme og diabetes	Går feil veg for diabetes. Auke i fedme, teikn til mindre bratt auke
Mål 8: Hjarte- og karsjukdom: Minst 50 % av dei som treng det, får behandling med legemiddel eller rådgiving for å forebygge hjarteinfarkt og hjerneslag	Legemiddel: Målet nådd. Rådgiving: Manglar data
Mål 9: Minst 80 % av befolkninga har tilgang til medisinsk behandling for ikkje-smittsame sjukdommar	Målet nådd

Regjeringa vil legge fram ein heilskapleg NCD-strategi mot 2030 som viser retninga og satsingsområda innan folkehelsearbeidet og i helse- og omsorgstenesta

SOSIALE FORSKJELLER I RØYKING

Kilde: Statistisk sentralbyrå

NY NASJONAL TOBAKKSSTRATEGI

Visjon om tobakksfri generasjon 2010

Innføres

- Nye røykeforbud i privatbiler hvor barn er passasjer, på utendørs lekeplasser, idrettsområder, holdeplasser, og fellesarealer i borettslag.
- Gjøre e-sigaretter mindre attraktive for barn og unge ved å innføre standardiserte pakninger og forby smakstilsetninger
- Videreføre høye særavgifter og holdningsskapende tobakkskampanjer
- Nasjonalt program for røykeslutt

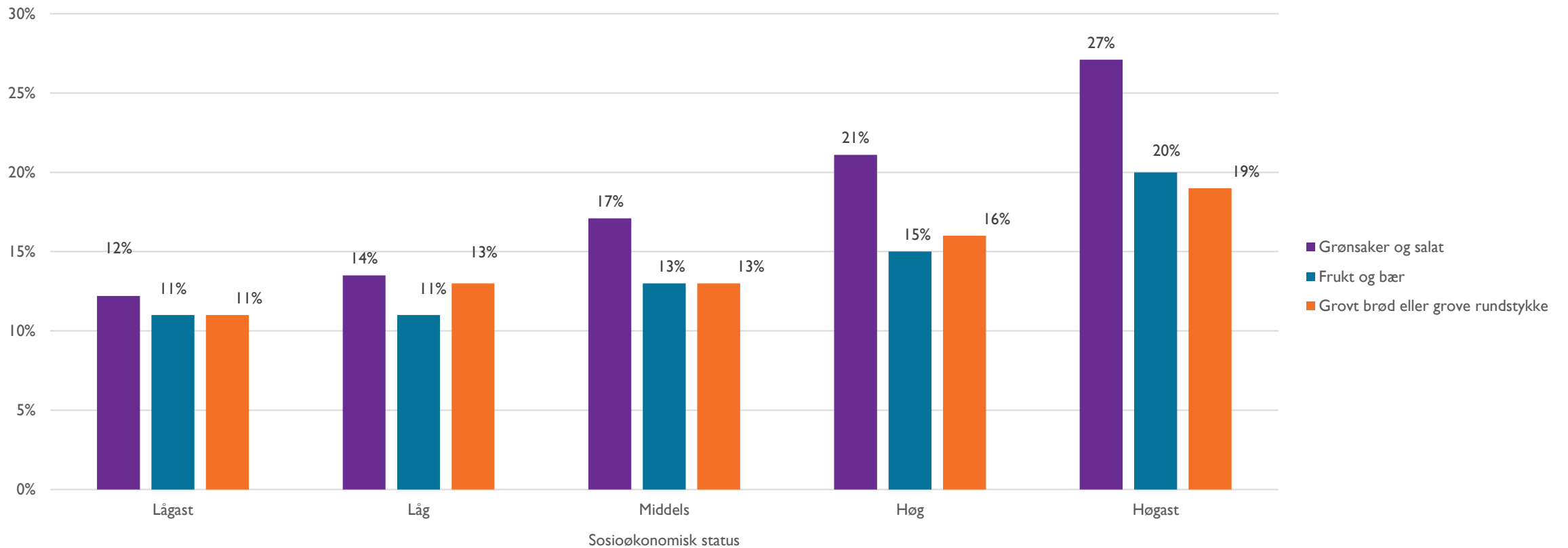
Vurderes

- Røykeforbud på uteserveringer, festivalområder, offentlige strender og parker
- Nye virkemidler for tobakksfri generasjon

SOSIAL ULIKHET I KOSTHOLD

Delen ungdommar som et utvalde matvarer dagleg n = 23 518

KOSTHOLD

- Sette i gang et eksternt utredningsarbeid om virkemidler for å fremme et sunt kosthold
- Følge med på, og evaluere enkelte skolematorordninger for å få best mulig kunnskapsgrunnlag i det videre arbeidet med skolemåltid
- Vurdere tiltak for å verne barn og unge bedre mot markedsføring av usunn mat og drikke
- Samarbeid med matvarebransjen om å gjøre det enklere for folk å velge sunt

FYSISK AKTIVITET

Regjeringa vil

- styrke den nasjonale samordninga av gå- og aktivitetsvennleg nærmiljøutvikling og støtte opp under fylke og kommunar i samband med planlegging og tverrsektorielt samarbeid, blant anna ved å gjere relevante verktøy og informasjon tilgjengeleg
- følge opp nullvekstmålet om at veksten i persontransport skal skje med kollektivtrafikk, sykling og gåing
- foreslå tiltak som skal fremje meir praktisk læring og fysisk aktivitet i skulen i stortingsmeldinga om 5.–10. trinn

EIN HEILSKAPLEG RUSMIDDELPOLITIKK

Regjeringa vil:

- legge fram ei førebyggings- og behandlingsreform for rusfeltet
- starte opp eit nasjonalt rusførebyggande program for barn og unge
- føre vidare ein restriktiv alkoholpolitikk og føre vidare innsatsen i den nasjonale alkoholstrategien for perioden 2023–2030

[Image by Freepik](#)

PSYKISK HELSE OG LIVSKVALITET

- Legge fram Opptrappingsplan for psykisk helse
- ABC: Gjør noe aktivt, gjør noe sammen, gjør noe meningsfullt
- Videreutvikle fellesarenaer som gir aktivitet, fellesskap og engasjement
- Utvikle mer kunnskap om årsaker til psykiske plager og lidelser og om tiltak
- Regjeringen vil vurdere en handlingsplan for forebygging av ensomhet i 2025
- Utvikle en veiviser for folkehelsetiltak mot ensomhet

NASJONAL LIVSKVALITETSSTRATEGI

Mål for strategien

- Utvikle mål på samfunnsutviklinga som speglar befolkninga si oppleving av kva som er viktig for eit godt liv
 - Subjektiv livskvalitet (oppleving av eige liv og meining)
 - Objektiv livskvalitet (fridom, tryggleik, helse, fellesskap)
- Utjamne sosiale forskjellar i livskvalitet

Innhald i strategien

- Felles mål og visjon for arbeidet med livskvalitet i Noreg
- Indikatorar som mål på samfunnsutviklinga
- Regelmessige livskvalitetsundersøkingar
- Grep for korleis livskvalitetsmål kan nyttast i politiske avgjerdsprosessar
- Utvikle vidare det nordiske samarbeidet om livskvalitet
- Utvikle nordisk modell for korleis livskvalitet kan nyttast som mål på samfunnsutviklinga

VERN MOT HELSETRUSLAR OG RETT TIL EIT SUNT MILJØ

- Internasjonalt samarbeid om helsetryggleik
- Smittevern
- Drikkevatt og mattryggleik
- Klimatilpassing
- Luftforureining og støy
- Inneklima
- Skadar og ulykker
- Stråling
- Kjemikal og miljøgifter

Regjeringa vil (blant anna)

- knyte Noreg til EUs helseorgan
- sikre at det kommunale smittevernet er forankra på tvers av ulike sektorar, og at smitteverntiltak blir sett i eit breiare folkehelse- og livskvalitetsperspektiv
- utarbeide ein ny tverrdepartemental nasjonal strategi mot antimikrobiell resistens
- sette i gang ein revisjon av handlingsplanen for betre smittevern i helsetenesta 2019–2023
- arbeide med å etablere eit vaksenvaksinasjonsprogram som bygger på dagens influensavaksinasjonsprogram
- utgreie vidare nytten av data frå kopling av fleire datakjelder også i ein normalsituasjon
- starte eit arbeid for å modernisere overvaking og register til bruk i det daglege smittevernarbeidet og i kriser
- fastsette nye mål for vatn og helse med ein tverrsektoriell gjennomføringsplan for å gjere vassforsyninga meir robust i heile landet
- styrke kunnskapen i kommunane om konsekvensar av og tiltak mot hetebølger med sikte på å vareta utsette grupper, blant anna om kor viktig det er å ta vare på og plante tre og annan vegetasjon i byar og tettstader, og om helsefaren ved hetebølger
- utvikle og nytte skadedata frå Norsk pasientregister og Fyrtårnprosjektet for forskning og nasjonal og lokal førebygging av ulykker i heimen, på fritida, i barnehage og skule, i vegtrafikken og på arbeid
- vurdere tiltak for å førebygge hudkreft ved bruk av solarium

DIGITALISERING OG KOMMUNIKASJON

- Regjeringa har som mål å auke den digitale helsekompetansen i heile befolkninga og å styrke dialogen med innvandrarbefolkninga
- Men også å motverke digitalt utanforskap

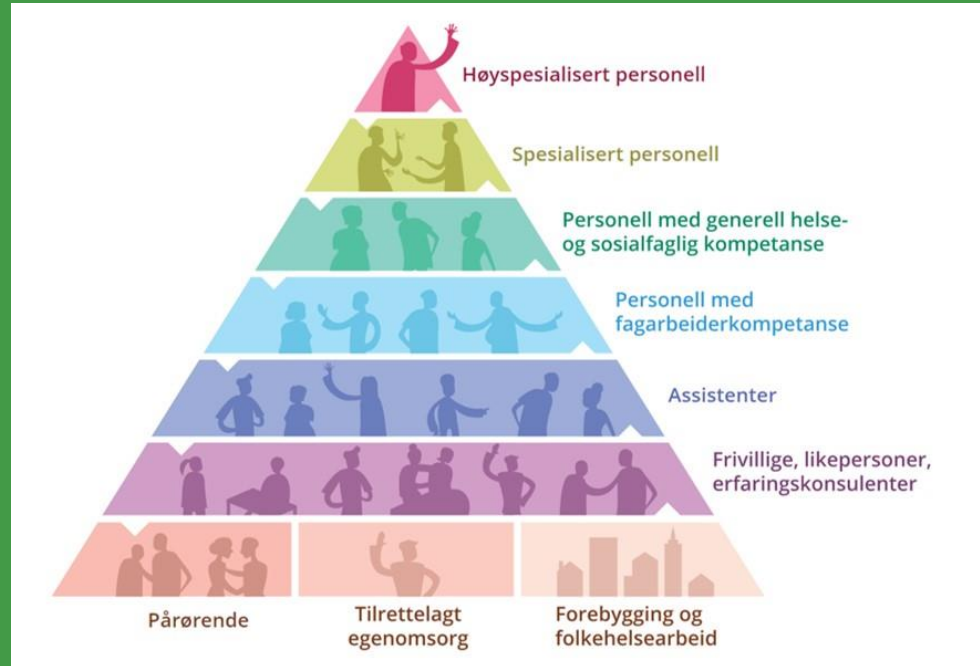
Regjeringen vil (blant annet)

- vidareføre satsinga på helsenorge.no
- vidareføre Lev-kampanjen
- utarbeide ei stortingsmelding om trygg digital oppvekst
- gå gjennom forbrukarvernet til barn i digitale medium
- vidareutvikle DigiUng og ung.no
- gi tilskot til IKT-opplæring som kan heve den digitale kompetansen blant eldre, for å motverke einsemd og redusere digitalt utanforskap
- bruke erfaringa frå pandemien til å auke kunnskapen om korleis styresmaktene kan få betre dialog med, og å nå ut med informasjon til, innvandrarbefolkninga

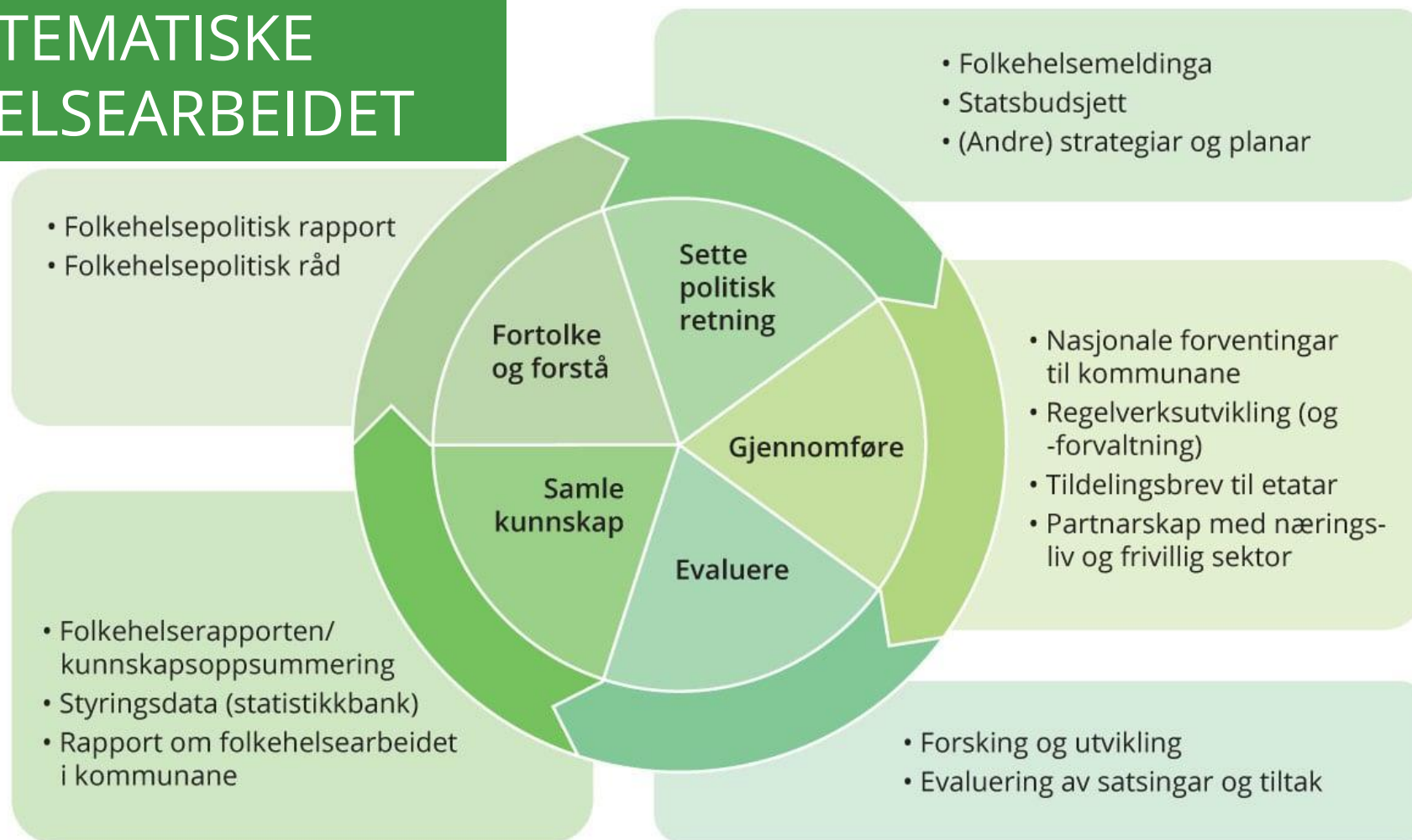
FØREBYGGGANDE ARBEID I HELSE OG OMSORGSTENESTA

Regjeringa vil

- dreie merksemda mot førebygging og tidleg innsats og det å leve med og meistre sjukdom og liding, og vektlegge dette i Nasjonal helse- og samhandlingsplan
- vidareutvikle tilbod som styrkar meistringa og helsekompetansen til pasientane, i samarbeid med pasient- og brukarorganisasjonar
- vurdere tiltak som kan ha effekt for å redusere sosial forskjell i deltaking i screeningprogramma

DET SYSTEMATISKE FOLKEHELSEARBEIDET

FOLKEHELSEARBEIDET I KOMMUNANE

Revisjon av folkehelseloven, blant anna

- vurdere å presisere krav til det nasjonale folkehelsearbeidet og arbeidet med utjamning av sosiale helseforskjellar
- vurdere betre samordning av folkehelseloven og sosialtjenesteloven for å fremje utjamning av sosiale forskjellar i levekår, helse og livskvalitet
- definere nærare kva rolle spesialisthelsetenesta og dei regionale helseføretaka skal ha i det helsefremjande arbeidet
- vurdere betre samordning mellom det systematiske folkehelsearbeidet og plan- og styringssystemet til kommunen
- vurdere korleis folkehelseloven kan skape gode rammer for at kommunen i større grad legg til rette for samarbeid med det frivillige
- vurdere korleis kommunane kan nytte samfunnsmedisinsk og samfunnspsykologisk kunnskap for å fremje helse og trivsel gjennom lokale samfunnsbaserte tiltak og tiltak på systemnivå
- inkludere livskvalitet i folkehelselova når lova blir revidert

Program for folkehelsearbeid i kommunane:

- formalisere fylkeskommunane sine oppgåver i programmet for folkehelsearbeid i kommunane som ei varig oppgåve etter programperioden

Kommuneoverlegefunksjonen:

- vurdere korleis kommunane sitt samfunnsmedisinske ansvar kan varetakast ved interkommunale løysingar og tiltak for å styrke samfunnsmedisinsk kompetanse for kommuneoverlegar
- endre nemninga *kommunelege* til *kommuneoverlege* i regelverket
- utarbeide ein nasjonal rettleiar for dei samfunnsmedisinske oppgåvene til kommunane og for oppgåvene og funksjonen til kommuneoverlegen

REGJERINGEN VIL PRIORITERE FOLKEHELSEARBEIDET
OG INNSATSEN MOT SOSIALE FORSKJELLER